

Erkki Luumin Kasvukausi-romaani on ilmestynyt!

Kirjan ennakkojulkistus tapahtui kesäkuussa Marttilassa, seuraava tilaisuus on heinäkuussa Orimattilassa Kehräämön Kantrien yhteydessä, ja virallinen julkistustilaisuus on Hämeenkyrössä Tapahtumien Yö – tilaisuudessa lauantaina 15.8.2009 Kehäkukan pihassa, jossa esiintyy Paratiisin pojat (J. Karjalainen ja Veli-Matti Järvenpää).

Kasvukausi kertoo 1970-80-luvun pienessä maalaiskylässä elävästä perheestä, jossa nuoret yrittävät löytää oman paikkansa muuttuvan maaseudun ja urbanisoituvan yhteiskunnan paineessa.

Perheen isä Heimo on sodan jälkeen turvautunut elämässään alkoholiin ja tiukkaan perinteeseen. Äiti Ella yrittää kasvattaa lapsiaan oman kristillisen vakaumuksensa mukaan uhrautumalla aina ensimmäisenä.

Esikoinen Heikki on taiteellinen ja oman salaisuutensa piilottava nuori. Keskimäinen Harri on arkisempi ja rennompaa tyyppiä, jota ei tulevaisuus pelota. Nuorimpana tytär Hanna kapinoi maalaiselämää ja tolkutonta työmäärää vastaan ihannoiden kaupunkielämää.

Kirjassa on Erkki Luumin ottamia valokuvia maaseutumaisemista 2000-luvulta.

Kirjan ensimmäinen luku:

1. luku

Isän ääni kuului jo kaukaa:

- Töihin sieltä ja sassiin! Tässä talossa ei lorvita eikä sängyssä kupeksita. Ei se traktori ittestään liiku! Kannattas ottaa esimerkkiä veljestäs; se on ollut jo monta tuntia pellolla. Risua sietäisi saada! Aikuinen ihminen, tai saat ruveta ettimään töitä muualta.

Saviset, vanhanmalliset jatsarit tärisivät hetken yläkerran ovensuussa. Ääni vaikenä. Hiljaisuus. Isä odotti vastausta. Saappaista kohosi Tuulispään talon vanteraa isäntä Heimo Veijalainen.

Hän oli tarkka ja jämpä isäntä. Sen tiesivät kaikki. Töiden piti aina sujua minuutilleen ja täsmällisesti. Siitä ei voinut, eikä saanut lipsua. Samaa ehdottomuutta hän sovelsi kasvatukseenkin. Heimo teroitti jatkuvasti pojilleen ahkeruuden ja tunnollisuuden merkitystä. Tämän neuvon hän oli itselleen poikasena päähänsä juurruttanut omalta isältään ja siihen hän myös uskoi. Vain ahkeruuden ja tinkimättömyyden ymmärtämällä kasvoi kunnon mieheksi, joka pärjää elämässä. Haihattelusta Heimo ei perustanut.

- Joo, joo, vastasi väsynyt ääni yläkerrasta.

- Ja varmasti kanssa! Heimo tivasi.

- Tulen ihan heti. Kunhan ensin löydän ne helvetin haalarit jostain, noitui Harri puoliääneen ja yritti herätä.

Harri vääntäytyi varovaisesti ylös sängystään, oikoili kipeitä lihaksiaan ja pakotti itsensä ovelle, mutta pysähtyi kuin puolivahingossa eteisen peilin eteen. Peilissä ei ollut mitään vikaa, mutta kuvaansa hän ei tuntenut.

- Ei jumalauta!

Harri jäi tuijottamaan itseään peilistä. Siinä se peilikuva tuijotti häntä yhtä tiukasti takaisin. Harri ei uskonut näkemäänsä. Peilikuvassa poika näytti alkuperäistä paljon vanhemmalta ja elähtäneemältä kuin kahdeksantoistavuotias Harri normaalisti.

Peili todisti rumannäköiset ja suurentuneet pussit synkkien ja tummanpuhuvien silmien alla säikäyttävä kalmankalpea sävytys naamalla ja niin väsyneenäköiseksi rypistynyt iho, että eläkeläisten kerhoon kelpaisi. Eikä peili edes muistuttanut siitä päänsärystä joka kuvajaista hallitsi.

Harri yritti muistella mistä kaikki johtui.

Muistikin oli häntä vastaan, mutta eilisestä se kumminkin alkoi. Lukiolaiset kaverit olivat houkutelleet hänet iltaa istumaan kirkonkylän kapakkaan. Isän sappi kiehahti, kun keskellä viikkoa piti pakosti ravintolaan mennä, mutta Harri piti päänsä.

Harrin lössi kokoontui kirkonkylän kuppilassa. Siellä he huuhtelivat yhteistuumin tunkkaiset lukutoukan pölyt kurkuistaan ja muistelivat kaiholla mennyttä elämäänsä. Heidän yhteinen kouluai-kansa oli päätynyt. Juhlamiseen oli toinenkin hyvä syy: ylioppilaskirjoitukset. Ne olivat vihdoinkin ohitse.

Valkoiseen lakkiin kohdistunut lukemispaine purkautui Harrilla ja muilla abeilla hillittömään oluen läträämiseen ja mekkalointiin. Osa kavereista lensikin kesken illan pihalle, kun innostuivat liikaa tanssimaan. Ovimikon mielestä pöytä ei ollut oikea estradi tanssiesitykselle.

Hauskanpitoa oli kestänyt pikkutunneille asti, vaikka kirjoitusten lopputulos olikin vielä odotuksen varassa. Se ei Harria enää vaivannut. Pääasia - ylioppilaskirjoitukset - oli saavutettu ja sitä kannatti juhlia, vaikka isän mielenrauhan hinnalla, sen oli Harri päättänyt.

Harri oli aina selvittänyt koulunsa rimaa hipoen ja hyvään onneen luottaen, niin nytkin. Kavereiden kesken hänet tunnettiin luokkansa parhaana supliikkimiehenä ja ehdottomana mestarina missä pahaa tehtiin. Sen tiesivät kaikki opettajanhuoneessakin. Lukeminen oli Harrille vasta kakkosharrastus, eikä siihenkään oppikirjat kuuluneet.

Sellainen luku-urakka kuin ylioppilaskirjoitus meinasi olla Harrille tekemätön paikka, mutta suvun henkisellä painostuksella ja päätä kirjaan takomalla siitä tuli hänelle suoritus. Varsinkin äiti piti Harria itsestään selvänä ylioppilaana jo lukion alussa ja antoi ymmärtää koko kylälle, että kunnan ylioppilasjuhlat pidetään.

Isää harmitti Harrin melkein jokaviikkoiset baarissa istumiset. Se ei sopinut hänen pojalleen, joka katosi viikonlopuksi johonkin, mistä ei kaikonut hänen korviinsa muuta kuin pahaa sanottavaa. Hän tuohtui tämän tästä moisesta retkuilusta, eikä voinut edes käsittää sitä. Vähän väliä hän muisti mainita siitä.

- Ei sitä koskaan meidän nuoruudessa, mutisi Heimo jatkuvasti. Siitä lauseesta tulikin Heimon vakiofraasi, jota hän käytti kyllästymiseen asti.

Heimolle kaikkein tärkein asia oli työ. Ensin työ ja sitten vasta muut.

Työn kautta täällä miehen mainetta luotiin, elämässä pärjättiin ja muutenkin hyväksyttiin miesten porukkaan. Eikä Heimo sietänyt koskaan mitään veltoilua eikä turhaa ajan haaskaamista jonninjoutaviin. Pojalla kuului olla kunnan työmiehen maine - isänsä perintö - josta saattoi olla ylpeä, muuten sai sellaisen velton ja hunsvotin leiman, jota Heimo häpeäisi lopun ikää. Sellaista poltomerkkiä ei hänen pojilleen anneta. Siitä periaatteesta Heimo ei tinkinyt.

Lukiossa Harrin aloittama alkoholinkäyttö oli etenkin isälle kova pala. Pojasta ei saanut tulla juoppoa. Kun Heimo tunsu jatkuvaa syyllisyyttä omasta ryyppämisestään, hän ei voinut mitenkään hyväksyä samaa pahetta pojassaan. Heimo takoi Harrille viinan vaaroista isän oikeudella joskus risunkin voimalla. Riitti että hän yksin sai kestää sitä. Eikä sitäkään ääneen lausuttu, että oli halu juoda.

Asia painoi monta kertaa Heimon mieltä, eikä hän saanut sitä ajatusta pois päänupistaan mitenkään. Siihen auttoi vain viina. Oman sielun näkeminen pelotti. Se oli liian musta. Siihen viinaan sitten hukkuu samalla muitakin Heimon murheita, eikä tarvinnut kenellekään kertoa.

Heikki, kaksi vuotta Harria vanhempi poika, oli ihan toista maata, hän ei koskenutkaan alkoholiin. Heti ensimmäisen kaljakokeilun jälkeen hänelle selvisi suhde siihen aineeseen. Ei koskaan enää, oli Heikki päättänyt.

Heikille isän esimerkki oli liian pelottava. Hän oli muutenkin tunnollinen, hiljainen ja älykäs poika kaksikymppiseksi. Nöyrä kaikkeen. Nytkin oli ollut jo tunnin pellolla äestämässä, vaikka kello ei ollut vielä kahdeksaakaan. Siitä pojasta Heimo oli enemmän kuin ylpeä.

Tukka sekaisena jokaisen hiuksen sojottaessa kaikkiin mahdollisiin ilmansuuntiin ja valtavan tummanpuhuvat pussit silmien alla Harri saapui varovasti askeltaen navetan päädyssä olevalle konehallille. Heikki oli niin keskittynyt äkeeseen traktorin takana, ettei heti huomannut veljensä aavemaista saapumista. Hän kirosi railakkaasti, kun säikähti Harrin kalpeata olemusta. Se oli kuin kalmistosta karannut demoni, joka oli omaa kuvaansa pelästynyt. Mikä lie Marty Feldmanin kopio. Mielikuva puistatti Heikkiä. Heimokin pisti merkille Harrin poikkeavan olemuksen, mutta ei virkannut mitään. Kaikki tuli jo sanottua.

- Missä vika?
- Jaha - päässä varmaankin, vitsaili Heikki vilkaistuaan veljeensä.
- Mihis tuli lakana piilotettua. Eikös haamuilla yleensä ole kaapu päällensä.
- Oks jokin särkynny?
- Joo. Särky näkyy tänne asti.
- Paskat. Anna olla. Tarkoitin tota, sanoi Harri ja osoitti Valmetin perässä olevaa äestä.
- Perkele, ei se saatanan laakeri meinaa enää kestä. Varpajyrä tulee koko ajan nahkoneen perässä, eikä pyöri senttiäkään, tuskaili Heikki.
- Se pyörii vielä sittenkin, Harri aprikoi, vaikka päässä kivistikin.
- Vanha mikä vanha.
- Nyt loppu tän vermeen vittuilu, sanoi Harri silmät viirussa vilkaistuaan hetken ongelman ydintä, hinasi hitsauslaitteen äkeen kylkeen ja ryhtyi pikaiseen ensiapuun.

Isä seurasi taempana poikiensa touhuja otsa kurtussa, eikä tykännyt yhtään, kun päästelivät suustaan kaikenlaista. Ei saisi noitua.

- Jätetäänpäs nuo voimasanat vähän vähemmälle ja ruvetaan hommiin, jyrähti isä viimein.

Harrilta kävi kaikkien vehkeiden korjaaminen paljon tottuneemmin ja paremmin kuin Heikiltä, vaikka olikin nuorempi, vaikka Heikki oli sentään maanviljelyskoulun käynyt.

Jo nuorina poikasina heidän taipumuksensa olivat lähteneet hieman eri teille. Kun nuorempi Harri rakenteli ulkosalla kaikenlaisia majoja ja mökkejä, katosi Heikki mieluummin pitkiksi ajoiksi vintille kirjojen maailmaan. Kun isä tuskaili pikku-Harrin kadottamien työkalujen perään, piti äidin hävittää monta kertaa seiniltä nuoren taiteilija-Heikin aikaansaannoksia.

Ainoastaan silloin pojat intoutuivat leikkimään kaksistaan, kun pikkusiskosta piti huolehtia.

Työntekoon pojat opetettiin jo pienestä pitäen. Isä istutti työkalun poikien pikkuseen kouraan heti kun tarvetta ilmeni. Siinä ei haluja kysely eikä voimia vartuttu, kun pellolle piti lähteä. Isän perässä pojat seurasivat, vaikka itku kurkussa. Isoveljen varjossa Harri kuitenkin uskalsi joskus kappinoida isän tiukkaa komentoa vastaan ja sai siksi tuntea useammin isän äkkinäisiä vihanpurkauksia. Vuosien mittaan Harri kuitenkin tottui niihin.

Nopeasti Harri hitsasi repeytyneen varpajyrän kannattimen ja äes tuli jälleen ajokuntoon, sitten hän pyyhkäisi rasvaisella kädellään kivistävää otsaansa ja jäi odottamaan suosionosoituksia. Heimo ja Heikki olivat vain hiljaa.

Korjatuilla koneilla Veijalaisen miehet siirtyivät muodostelmassa pihalta pellolle.

Nyt työ joutui. Mullos hienoontui joutuin ja pelto pöllysi. Hätäisimmät etelänmailta tänne kesäksi kotiutuneet muuttolinnut jäivät hölmöinä ihmettelemään, kuinka isot koneet jylläsivät pitkin tummaa tannerta.

Heikki sompaili kynöksellä isolla neliveto-Valmetilla äkeen kanssa ja Harri jatkoi hienonnettua peltoa pitkin kylvämällä Massikan ja hinattavan yhdistelmäkoneen kanssa. Viimeisenä isä-Heimo jyräsi hytittömällä pikkutaavetilla kylvetyt lohkot. Sitä ennen Heimo oli siirtänyt peräkärriyllä siemenet ja lannoitteet uuden kylvölohkon viereen. Näin oli kevättouot Tuulispään sukutilalla aina tehty.

Huolellisuus paistoi tilalla joka askareessa, eikä siihen kellään ollutkaan mitään sanomista. Päinvastoin, kylällä puhuttiin kunnioittavaan sävyyn työhulluista Veijalaisista. Työtä tehtiin vaikka yötä myöten. Kevään tärkeimmästä urakasta Veijalaisen miehet selvisivät vajaassa viikossa.

Kovalla työllä ja rohkeilla maan hankinnoilla Tuulispään tila oli kasvanut kylän toiseksi suurimmaksi maatilaksi. Tuulispää oli jo suurempi kuin Mäki-Hakolan tai Isolan perintötilat, jotka olivat ennen kylän vauraimmat ja komeimmat maatilat. Suurimpana sentään vielä näytteli rajanaapurina ylvästelevä Malmirannan kartano, jonka uusi isäntä, talon vanhimman tyttären nainut kaupunkilaisagronomi, tuntui olevan muutenkin suuruudenhullun maineessa.

Tuulispään tila on ollut Veijalaisten suvun hallussa jo 1700-luvulta asti. Veijalaisen suvun pojat ovat aina seuranneet isiensä jälkiä ja jatkaneet tilanpitoa siitä mihin edellinen isäntä on sen viimeisellä hengenvedollaan jättänyt. Siten pojat ovat olleet monasti jo aikamiehiä saadessaan tilan nimiinsä. Näin vanhan isännän sana on ollut aina se viimeinen sana, vaikka nuoremman isännän unelmat ja ajatukset olisivat olleet paljon järkevämpiä ja aikaansa sopivampia.

Se oli Veijalaisiin iskostunut vanha tapa, kuin poltinmerkki naudan nahassa. Sitä ei poistanut mikään. Vain sota muutti hetkeksi vanhan käytännön.

Perinne painosti jatkajaa aina laajentamaan tilaa entisestään. Se oli näytön paikka. Uuden isännän - vaikka keski-ikäisenäkin - piti todistaa isälleen olevansa oikea isäntä. Siksi hän hankki ensi töikseen lisää maata, osteli hakkuukypsää metsää ja maksoi kaiken puutavaralla. Näin pinta-ala oli kasvanut niin suureksi, että Tuulispään nykyisellä isännällä, Veijalaisen Heimolla oli nyt viljeltävää melkein sata hehtaaria viljavaa peltomaata ja metsääkin kahdensadan hehtaarin verran.

Perisuomalainen kateus kukoisti tälläkin kylällä. Kaikki eivät sulattaneet Veijalaisten saavutuksia, vaan olivat innolla kaivelemassa malkaa Heimon silmästä.

Isä-Heimolle tämä kotitila oli kaikki kaikessa. Se merkitsi hänelle koko elämää, ei mitään muuta. Kaikessa tekemisessä hän näki vain tilansa tulevaisuuden. Heimo piti itseään vain pienenä mutta tärkeänä palasena Tuulispään tilan ajanvirrassa. Maatilan piti olla entistä vauraampi ja jatkajan turvallisissa käsissä, kun hän jättää oman maallisen tallustelunsa, ajatteli Heimo. Se oli Heimon elämän tehtävä.

- Syömään!

Äiti Ella huuteli ja viittoili pihalta miehiä ruokapöytään. Ehkä he huomasivat, aprikoi Ella hakiessaan samalla maitoa tilatankista. Iltapäivällä täytyy leipoa, maitotankki pestä ja pyykit viedä narulle ennen navettaa, Ella suunnitteli tulevia tekemisiään.

Perunakeitto oli kiehua yli, kun Ella palasi hengästyneenä pihalta keittiöön. Nopeasti hän siirsi kattilan levyltä ja kattoi pian pöydän valmiiksi.

Siinä oli Ellan valtakunta. Hän piti tarkasti huolta, että miehillä oli ruokaa valmiina katetussa pöydässä ja aina puhtaat, sileät vaatteet saatavilla, sekä siisti koti missä asua.

Miehiä ei Ella koskaan laskenut keittiöönsä, mutta tyttärelleen hän yritti monta kertaa emännän taitoja opettaa.

Näiden lisäksi Ella kävi myös navetalla. Siellä piti elämää parikymmentä komeaa sarvipäätä, joiden lypsystä ja ruokkimisesta Ella vastasi. Vain hän tiesi kiimoista, siemennyksistä ja ylipäänsä karjanjalostuksesta jotakin, Heimolle ne olivat täyttä hepreaa, vaikka Heimon nimi kaikissa kunniaakirjoissa seisoikin. Kipeän selän takia Ella jätti suosiolla lannanluonnin ja tuorerehun jaon poikien tai Heimon tehtäväksi. Lääkäri oli kieltänyt häneltä kaikenlaisen nostelemisen, mutta maallahan sitä oli mahdoton noudattaa. Selkävaiva oli nuoruuden peruja. Siemennyssonni oli

päässyt irti liekastaan ja tönäissyt mennessään nuoran päässä olleen Ellan navetan kiviseinää vasten. Rustottunut selkä vihoitteli aina silloin tällöin.

Ella oli myös maalta kotoisin. Hän syntyi kymenlaaksolaiseen köyhään pienviljelijäperheeseen, jossa isä oli jatkuvasti työnhaussa maailmalla ja äiti hoiti yksinään pienen maatilkun työt kodin lisäksi.

Sisarussarjan nuorimpana ja perheen ainoana tyttönä hän omaksui naisten tehtävät kuin luonnostaan. Perinnöksi kotoaan Ella oli saanut uskonnollisen herätyksen ja nöyrän mielen. Sillä uskon antamalla nöyrällä mielellä Ella jaksoi kestää aviomiehensä heikkoudetkin.

Nuorena tyttönä Ella kävi kansakoulun jälkeen kristillisen kansanopiston, missä hän sai vahvistusta kotoa saamalleen elämäntavokselle. Ella ei koskaan käynyt missään tanssi- paikoilla, eikä muiden nuorten kokoontumispaikoilla, vaan oli tiiviisti mukana jo rippikoulusta asti seurakunnan toiminnassa. Hän oli innokas pyhäkoulun vetäjä. Lapsia riitti niillä seuduilla partion ja pioneerien lisäksi myös pyhäkouluihin.

Kansanopistolla Ella sitten tapasikin tulevan miehensä, suurtilallisen pojan, Heimon. Molemmat kävivät samaa vuosikurssia. Heimo oli iskenyt silmänsä kilttiin ja kuuliaiseen tyttöön, joka tuntui olevan kaikkien opettajien lemmikki. Suuren maatilan levottomana ja villinä poikana Heimo oli otollinen kohde nöyrän tytön hoivaamisvietille ja romanssi oli valmis. Rakkaudesta Ellalla ei ollut sen kummempaa käsitystä, mutta Heimo tuntui ihan mukavalta pojalta eikä miltään hunsvotilta. Kurssin loputtua he menivät jo kihloihin ja naimisiin seuraavan vuoden kesällä. Ja siitä valinnasta Heimo oli syystäkin ylpeä; uskollisempaa naista sai hakea.

Ella katseli hymy sydämessään nälkäisiä poikiaan. Maistuva ruoka oli hänelle aina sanomatta jäänyt kiitos. Hän ymmärsi olla kiitollinen pienestäkin. Sen opetuksen Ella oli saanut äidiltään.

- Jokos vehnä on kylvetty? Äiti tiedusteli kaataessaan lisää maitoa tyhjentyneeseen pöytäkannuun. Ella halusi olla kiireitten tasalla.

- Ei vielä. Se olis jo tehty, mutku toi Hara piti melkein koko aamun rokulia, ennenku suostu tulee työmaalle. Ei siellä kylällä olis tarttenu niin perusteellisesti vetästä perseitä olalle ettei töihin kykenis. Vehkeet seiso ihan turhan panttina, muistutti Heikki.

- Ilman minua vehkeet olisi vieläkin levällään, eihän noi osaa edes hitsata, vaikka ovat kaikenlaisia kouluja käyneet. Isot miehet. Seisovatten vaa tumput suorina. Kummia tumpeloita. Ei ne vehkeet ole varttumalla ennenkään kuntoon tullu, tokaisi Harri takaisin. Pojilla alkoi taas keskinäisen viisastelun tuokio, jossa Harri otti nopean startin ja ensikiihdytyksen ansiosta yksi-nolla johdon.

- Taisit saaha aikaseks muutaman naimapolunkin. Ei sen puolesta, niitähän saatat tarvitakin.

- Kui ni?

- Sen verran näkyi silmiä harittavan vielä keskipäivälläkin, jatkoi Heikki irvailuaan. Nyt peli oli tasan.

- Olsit sitte itte kylväny!

- Joo, joo. Mut kun ukko määräs mulle hankmon. Sopii muistella! Muisti on kuulemma katoava luonnonvara.

Pelissä Heikin etu, mutta äiti vihelsi tyyliä ottelun poikki. Äidin mielestä oli paras vaihtaa ajoissa puheenaihetta, muuten mentiin henkilökohtaisuuksiin. Oli äidillä asiaakin.

- Mihin aikaan tulit illalla kotio, kun en kuullut? äiti tiedusteli Harrilta.

- Kait se oli jotain puolenyön aikoja...

- Älä puhu paskaa! Kyllä se oli lähempänä kolmea, kuin puoltayötä. Tuli meinaan vilkaistua vähän kellosta, totesi Heikki itsevarmana ja sai murhaavan katseen veljeltään. Poikien viisastelukisa päättyi Heikin komeaan, mutta puolilaittomaan kamppitukseen.

- Perkelettäkös se sulle kuuluu, suuttui Harri.

- Ei kiroilla ruokapöydässä, loukkaantui äiti, ja lopetti keskustelun siihen paikkaan.

- Heimo, sanoisit edes sinäkin joskus, jatkoi Ella kiukkuisena syömään keskittyneelle miehelleen.

- Nii-in.

Ovi kävi ja sisään syöksähti perheen kuopus, viisitoistavuotias Hanna. Takki lensi suurinpiirtein naulakkoon päin, mutta kengät jäivät keskelle eteisen lattiaa. Pysähtymättä lainkaan Hanna jatkoi kulkuaan suoraan huoneeseensa ja napsautti oven tiukasti perässään kiinni.

- Murkku tuli ja rauha meni, tokaisi Heikki yks'kantaan.

- Ei nyt ollut aivan hiljaista äskenkään, äiti muisti. - Ja kyllä tekin olitte koko vaikeita tuossa iässä. Yhtä huutoahan se oli.

Äiti oikein pysähtyi muistelemaan muutaman vuoden takaisia kokemuksiaan.

- Varsinkin sinä Heikki olit oikea kiukkupussi. Koskaan ei tiennyt millä tuulella sitä milloinkin oltiin, aina sai olla varpaillaan. Ja sitä meteliä niistä musiikkivehkeistä. Eihän sitä jaksanut millään kuunnella. Onneksi nyt olet tasaantunut, oikeastaan sinusta on tullut aika kiltti ja mukava miehenalku, äiti hehkutti.

- Kato, nyt se punastu!

- Iho umpeen.

- Onks täällä mitään syötävää, uteli Hanna happamana uskaltautuen vihdoin keittiöön.

- Eihän tota kukaan voi syödä, yök, yök, yök!

Äiti ei ollut sitä huomaavinaan. Hän oli jo tottunut siihen. Tuollaista kiukuttelua oli jatkunut jo parisen vuotta, pian Hannan kuukautisten alkamisen jälkeen. Minkäänlainen lähestyminen äidin taholta ei tuntunut sopivan Hannan pirtaan, joten Ella jätti koko asian. Se kuului murrosikään.

Hanna ei aina itsekään tiennyt mikä häntä kiukutti; oli vain paha olla. Joskus siihen riitti äidin typerä kysymys, tai pelkkä olemus.

Perheen ainoana tyttönä Hanna koki itsensä kaikesta ulkopuoliseksi. Hanna halusi kapinoida kaikkia vastaan, särkeä säpäleiksi kaikki mikä oli vastaan. Hän ei tykännyt mistään. Perheessäkin tuntui olevan kaikki vialla, äiti oli alistuva nynny, joka halusi kaikille vaan hyvää, isä oli tahdoton pelle, joka ei osannut nähdä eikä hyväksyä erilaisia ihmisä, ja veljet täysiä idiootteja. Ainoastaan Heikissä Hanna näki pilkahduksen inhimillisyyttä.

Hanna ei sietänyt maalaiskotiaan. Maalaisuus ja navetanhaju tympäisivät, eikä työnteke maalla Hannaa kiinnostanut vähääkään. Hänestä maatila oli niin ahdistava paikka asua, että ikinä hän ei maanviljelijää miehekseen ottaisi, vaikka hän olisi koko Suomen suurimman kartanon omistaja.

Äiti pahoitti monta kertaa mielensä Hannan itsekkäistä ajatuksista.

Vaikka Hanna joskus tahallaankin loukkasi äitiään, silti Ellan mieltä painoi enemmän Harri kuin Hanna.

Ella pelkäsi Harrin tulevan isäänsä. Harrin illanvietot alkoivat vähän kerrassaan muistuttaa Heimon tapoja avioliiton alkuvuosilta. Aina piti Heimonkin jotain juhlia, vaikka mitään syytä ei ollutkaan. Se syy haettiin vaikka tikun nenästä. Sen varjolla pääsi ottamaan alkoholia, ja nyt siitä oli tullut Heimolle tapa. Samaa kaavaa näytti poikakin noudattavan. Aamuisin Harri näytti jo ikäisiään paljon vanhemmalta, kun juomisen jäljet vielä painoivat kasvoissa.

Vaikka lapset tuottivat Ellalle tämän tästä harmia, niin silti pahimpana taakkana hänen sydämessään kiemurteli oma aviomies. Ella ei ymmärtänyt ollenkaan Heimon käsittämätöntä tarvetta juoda viinaa, siksi Ella pelkäsi Harrinkin puolesta. Hänelle riitti kun perheessä oli yksi juoppo. Siinäkin oli tarpeeksi ristiä yhdelle ihmiselle.

Ella rukoili joka ilta poikiensa puolesta.

Miehet painuivat takaisin peltohommiin. Isä edellä ja pojat kiltisti hänen jälkeensä, kuten aina ennenkin. Vain Heikki muisti kiittää ruoasta.

- Hanna voisitko korjata edes ruuat pöydästä, kun minun pitäisi mennä navettaan tankkia pesemään, ehdotti äiti.

- En mää jaksa.

- Pitää sinunkin osallistuu talon töihin.

- Mut mähän oon koulussa.

- Pitää sunkin töihin oppia, tekeehän pojatkii jatkuvasti töitä.

- Pakosta.
- Tiskaisit nyt kuitennii.
- Okei mama.

Äidin mentyä navettaan Hanna juoksi heti puhelimeen.

- Saisinko Jannen puhelimeen.